

Handläggare
Ekstedt Annica
Malmberg Jan

Datum
2012-11-06

Diarienummer
KSN-2012-0855

Kommunstyrelsen

Bildande av en gemensam pensionsstiftelse för kommunerna och landstinget i Uppsala Län

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen föreslår kommunfullmäktige besluta

att Uppsala kommun ska bilda stiftelsen ”Uppsala läns pensionsstiftelse” med ändamålet att trygga utfästelser av ålders- och efterlevandepension, som givits av respektive kommun i Uppsala län som beviljats anslutning till stiftelsen, för dess arbetstagare, tidigare arbetstagare eller deras efterlevande,

att anta stadgar för stiftelsen enligt **bilaga 1**,

att godkänna konsortieavtal enligt **bilaga 2** för stiftelsen samt att bemyndiga kommunstyrelsen att besluta om förändring i konsortieavtal avseende att ansluta nya medlemmar,

att utse kommunstyrelsens presidium till Uppsala kommuns representanter i konsortiet,

att rekommendera stiftelsens styrelse att anta placeringsriktlinjerna för stiftelsen i enlighet med **bilaga 3**,

att rekommendera stiftelsens styrelse att som stöd för styrelsens arbete tillsätta ett placeringsråd för stiftelsen, samt

att uppdra åt kommunstyrelsen att föreslå konsortiet vem som ska utses som Uppsala kommuns arbetsgivarrepresentant i stiftelsens styrelse, att besluta vilket belopp som initialt ska avsättas till stiftelsen samt att utse auktoriserad revisor till stiftelsen.

Ärendet

Bakgrund

Inom ramen för effektiviseringsberedningen diskuteras områden där kommuner i länet och Uppsala läns landsting kan nå effektiviseringsvinster genom samverkan. Beredningen har bl.a. resulterat i att det bildats gemensam nämnd för överförmyndarverksamhet för sex kommuner i länet samt att en gemensam nämnd för räddningstjänst har skapats för Uppsala, Tierp och Östhammars kommuner. En ytterligare fråga som aktualiserats är om det kan skapas synergier för länets kommuner genom att tillsammans finna lösningar på hur utfästa pensionsåtagande ska tryggas.

Effektiviseringsberedningen gav kommuncheferna i uppdrag att ta fram förslag på hur ett sådant tryggnade kan lösas genom en pensionsstiftelse. Ett förslag utformades och har därefter delgivits länets kommuner och landstinget.

I Uppsala kommun har frågan behandlades av kommunstyrelsens arbetsutskott vid tre tillfällen under 2012. Kommunstyrelsen tog den 10 oktober 2012 (§187) ett principbeslut om att medverka i bildande av en gemensam pensionsstiftelse för länets kommuner samt landstinget.

Ett flertal av länets övriga kommuner är positiva till att bilda en gemensam pensionsstiftelse inom länet. I dagsläget har Tierp, Östhammar, Knivsta och Heby kommuner beslutat eller är i beslutsgång med innebörden att de ska ingå i stiftelsen. Håbo kommun är positiv till att ingå men avser att återkomma när det är aktuellt för dem att gå in med kapital i stiftelsen. Älvkarleby kommun har ärendet under beredning men har ännu inte något ställningstagande. Enköpings kommun och landstinget i Uppsala län har avböjt att ingå i stiftelsen.

För att kunna ingå i stiftelsen och då även vara en part i konsortialavtalet krävs att kommunen sätter av kapital i stiftelsen. Detta kan ske så fort stiftelsen är bildad eller vid senare tidpunkt. Det innebär att det räcker med att en kommun ingår i stiftelsen och gör en placering för att stiftelsen ska vara bildad. Övriga kommuner och landstinget kan anslutas vid senare tidpunkt. Stiftelsen är således öppen för alla kommuner i länet och landstinget vilket medger att även part som idag valt att stå utanför stiftelsen kan ansluta sig vid senare tidpunkt.

Förslaget

Att planera för framtida pensionsutbetalningar är ett sätt att skapa stabilare förutsättningar för att behålla en ekonomi i balans. Utgångspunkten är att varje generation genom sina skattebetalningar ska täcka de kostnader som är förenade med produktion av den service generationen får. I nuvarande pensionskostnadslösning för kommuner bär framtida generationer kostnaden för pensioner intjänade före 1998. Dessa pensioner har inte kostnadsförts vid intjänandet utan de årliga utbetalningarna blir istället en kostnad för kommuner. Detta icke kostnadsförda åtagande har benämningen ansvarsförbindelse.

Under de närmaste decennierna kommer pensionsutbetalningarna på ansvarsförbindelsen att öka och därmed vara ansträngande för många kommuner och landsting. För att motverka detta förhållande har förslaget om att kommunerna bildar en gemensam pensionsstiftelse tagits fram. Syftet med en pensionsstiftelse är således dels att säkra, trygga, det åtagande som kommunen gjort avseende medarbetarnas pensioner för att underlätta de framtida

utbetalningarna dels att få en jämnare belastning av kostnaden för pensioner mellan skattebetalande generationer.

En gemensam pensionsstiftelse har bedömts vara det mest kostnadseffektiva sättet att förvalta pensionsmedel för flera parter. En pensionsstiftelse bedöms inte medföra administrativa kostnader i någon större omfattning.

För att stiftelsens ska kunna verka och förvalta de medel som de arbetsgivare vilka är anslutna till stiftelsen har avsatt för att trygga pensionsåtagande måste stiftelsen ha placeringsriktlinjer och en konsekvensanalys för dessa riktlinjer. Både riktlinjer och konsekvensanalys ska godkännas av finansinspektionen. Även styrelsens medlemmar ska vara godkända av finansinspektionen.

I **bilaga 3** återfinns de placeringsriktlinjer som fullmäktige föreslår rekommendera stiftelsens styrelse att anta. Riktlinjerna ger de ramar som styrelsen har att verka inom. För att styrelsen ska kunna fullgöra sitt uppdrag på ett från kommunerna betryggande sätt bör styrelsens skaffa sig ett placeringsråd. Rådet ska vägleda styrelsen i dess beslut om placering av stiftelsekapitalet.

Därutöver bör rådet även ha uppgiften att bistå styrelsen med successiva riskanalyser avseende de placeringar som gjorts och med dessa som grund föreslås justeringar i placeringarna. Till grund för riskanalysen och förslag om förändringar i de placeringar som gjorts ska styrelsen dels fatta beslut om vilket mål som finns avseende avkastning dels fastställa den högsta risk som får finnas i placeringarna. Dessa parametrar bör sedan omvandlas till en riskhanteringsstrategi. Styrelsen bör med vägledning från placeringsrådet och på basis av placeringsriktlinjerna forma en sådan strategi.

Något om stiftelse som form för tryggnad av pensionsförpliktelser

En pensionsstiftelse utgör en säkerhet för de pensionsförpliktelser som kommunerna har gentemot sina medarbetare eller dess efterlevande. Stiftelsen innebär inte att kommunen befrias från ansvaret för givna pensionslöften utan stiftelsen är endast kommunens verktyg för att trygga det pensionsåtagande som kommunen har för sina medarbetare. I **bilaga 4** finns en PM om pensioner, pensionsskuld, tryggnad av pensionsåtagande samt pensionsmedelsförvaltning.

Tillvägagångssättet vid tryggnad av pensionsförpliktelser genom pensionsstiftelse är att arbetsgivaren överför medel till stiftelsen. Pensionsstiftelsen utfäster inte pension, det gör arbetsgivaren. Stiftelsen betalar inte heller ut pension, det gör arbetsgivaren på samma sätt som i dag. Då pensionsutbetalning skett till de tidigare medarbetare begär kommunen utbetalning, gottgörelse, från stiftelsen motsvarande hela eller del av vad som utbetalts i form av pensioner. Förutsättningen för att stiftelsen ska kunna lämna gottgörelse är att stiftelsens tillgångar minst motsvarar värdet av den skuld, pensionsåtagande, den ska trygga.

Särskild löneskatt betalas i dagsläget på pensionsutbetalningar (24,26 %). Vid stiftelsealternativet betalas löneskatt istället redan när kapitalet avsätts till stiftelsen. Värdetillväxten i stiftelsen lönebeskattas därmed inte.

Till skillnad från alternativet att i egen balansräkning ha kapitalplaceringar vars avkastning ska matcha pensionskostnaderna betalar en stiftelse så kallad avkastningsskatt.

Avkastningsskatten är ca 0,4 procent av pensionskapitalet. Avkastningsskatten är den största nackdelen för alternativet med en pensionsstiftelse. Denna skatt kan dock till del kompenseras av att löneskatt inte uppkommer på den värdetillväxt som uppstår på det kapital som stiftelsen förvaltar.

I **bilaga 5** finns en beskrivning av skatteeffekterna som är förknippade med en pensionsstiftelse.

Kommentarer till föreslaget konsortieavtal (bilaga 2) och stadgar för stiftelsen (bilaga 1)

Konsortieavtalet skapar ett forum där samtliga kommuner som ingår i stiftelsen dels får möjlighet till insyn och inflytande i stiftelsen dels utser arbetsgivarrepresentanter till stiftelsens styrelse. Avtalet har setts som nödvändigt då det inte är praktiskt att ha samtliga kommuner representerade i stiftelsens styrelse. Om samtliga kommuner och landstinget skulle ingå i styrelsen för stiftelsen kommer styrelsen att kunna bli 18 personer då arbetstagarparterna ska ha en representant per stiftare i styrelsen. För att konsortiet ska ha en representation som speglar de ingående kommunerna föreslås att varje kommun som är med i stiftelsen ska vara representerade i konsortiet med en plats per 100 000 påbörjade invånare.

De stadgar som redovisas i ärendet är att se som standardstadgar för en pensionsstiftelse. Det som gjorts i nu aktuella stadgar är att föra in hur stiftelsen ska hantera det förhållande att det är flera parter som ingår i stiftelsen och att det är flera parters kapital som ska förvaltas.

Beslutsgången för bildande av stiftelse

1. Kommunfullmäktige i respektive kommun beslutar att bilda/ingå i en pensionsstiftelse innehållande stadgar och konsortieavtal, varvid respektive kommun som ska ingå i stiftelsen utser representanter i konsortiet samt även får möjlighet att lämna förslag till konsortiet avseende arbetsgivarrepresentant i stiftelsens styrelse
2. stiftelsen registreras hos Länsstyrelsen i Stockholms län varvid styrelsens medlemmar ska registreras för godkännande av finansinspektionen.
3. styrelsen beslutar om placeringsriktlinjerna och konsekvensanalys där en redovisning ska ske av stiftelsens avkastningsmål och hur de ska beräknas, en kvantifiering av den förväntade avkastningen och de risker som finns i de kapitalplaceringar som stiftelsen får göra samt hur rapportering av befintlig risk i gjorda placeringar ska ske. Både placeringsriktlinjerna samt konsekvensanalysen ska godkännas av finansinspektionen.

Genom att kommuner successivt kan ansluta sig till stiftelsen behöver konsortieavtalet förnyas när så sker. Kommunstyrelsen bör därför få ett bemyndigande att svara för undertecknande av konsortieavtal så länge det endast handlar om att ansluta nya medlemmar.

För att respektive stiftare ska kunna göra avsättningar till stiftelsen måste de ta fram en aktuell beräkning på sin pensionsskuld. Av denna skuld ska det sedan anges hur stor del av åtagandet som tryggas genom stiftelsen. Denna beräkning av skulden och den del därav som tryggas kommer sedan att utgöra en bilaga till stiftelsestadgan som då blir unik för respektive stiftare, se förslag till stadgar § 2.

Ekonomiska konsekvenser

Bildande av en pensionsstiftelse är förknippade med kostnader för bl.a. framtagning av placeringsriktlinjer där externa resurser används. Kostnaden för detta uppskattas till högst 100 tkr och fördelas mellan de kommuner som medverkar i bildandet av stiftelsen. Uppsala kommuns andel av denna kostnad kan beräknas till 75 tkr och finansieras inom kommunstyrelsens budget.

Kapitalet som finns placerat i pensionsstiftelsen kommer att belastas med avkastningsskatt och vid inbetalningen ska särskild löneskatt betalas. Normalt betalas särskild löneskatt på de faktiska pensionsutbetalningarna dvs. vid en senare tidpunkt. Motvikten till dessa två belastande faktorer är att den förräntning som uppkommer på kapitalet i stiftelsen blir fri från särskild löneskatt.

Kommunledningskontoret

Kenneth Holmstedt
stadsdirektör

Stadgar för Uppsala läns Pensionsstiftelse

§ 1 Firma

Stiftelsens namn är Uppsala läns Pensionsstiftelse.

§ 2 Ändamål

Stiftelsen är en gemensam stiftelse. Stiftelsens uteslutande ändamål att trygga utfästelser av ålders och efterlevandepension, som givits av respektive kommun i Uppsala län som beviljats anslutning till stiftelsen – i fortsättningen benämnt arbetsgivaren – åt dess arbetstagare, tidigare arbetstagare eller deras efterlevande.

För vardera ingående arbetsgivare redovisas i särskild förteckning vilket pensionsåtagande som stiftelsen ska trygga.

§ 3 Anslutning till stiftelsen

Till stiftelsen ansluts arbetsgivare som beviljats inträde av styrelsen eller den styrelsen utser.

§ 4 Styrelse

Stiftelsens angelägenheter handhas av en styrelse, bestående av lägst fyra och högst åtta ordinarie ledamöter med lika fördelning mellan arbetsgivarna och de anställda som omfattas av stiftelsen. Om styrelsesuppleanter nomineras kan dessa vara minst fyra och högst åtta stycken och nomineras i samma ordning och fördelning som gäller för ordinarie ledamöter. Ledamöter och suppleanter väljs för en tid av fyra år till lika antal av arbetsgivaren och de arbetstagare som omfattas av stiftelsen ändamål.

Styrelsen är beslutförför, när antalet närvarande vid sammanträde utgör minst hälften av hela antalet styrelseledamöter. Av ledamöterna skall lika många närvara från vardera sidan. Som styrelsens beslut gäller den mening, om vilka de flesta röstande enar sig. Vid lika röstetal förordnar tillsynsmyndigheten på styrelsens begäran utomstående att delta i ärendets avgörande.

Stiftelsen ska ha sitt säte på den ort, där arbetsgivaren med den största andelen i stiftelsen har sitt säte, vilken för närvarande är Uppsala.

§ 5 Protokoll

Vid styrelsens sammanträden ska föras protokoll, som ska justeras av ordföranden jämte den eller de ytterligare personer, som vid varje sammanträde därtill utses. Protokollen ska föras i nummerföljd och ska förvaras på betryggande sätt.

§ 6 Firmateckning

Stiftelsens firma tecknas förutom av styrelsen av den eller dem som styrelsen därtill utser.

§ 7 Räkenskapsår

Stiftelsen räkenskapsår är kalenderår.

§ 8 Revision

Styrelsens förvaltning och stiftelsens räkenskaper ska granskas av auktoriserad revisor som utses av Uppsala kommun.

§ 9 Placeringsriktlinjer

Styrelsen ska fastställa placeringsriktlinjer med beaktande av vad som stadgas i 10 b § tryggandelagen. Styrelsen ansvarar för att placeringsriktlinjerna följs och ska fortlöpande pröva om de behöver ändras.

Styrelsen ansvarar för att riktlinjerna lämnas in till Finansinspektion senast när de börjar användas och ger samtidigt in en redogörelse för de konsekvenser som riktlinjerna får för stiftelsen och de som omfattas av stiftelsens ändamål.

§ 10 Förvaltning

Stiftelsens medel förvaltas av styrelsen med beaktande av vad som stadgas i 10 a § tredje – femte stycket tryggandelagen och 10 b tryggandelagen.

§ 11 Information

Styrelsen ansvarar för den information som det åligger stiftelsen att ge enligt 10 d tryggandelagen.

§ 12 Gottgörelse

Om respektive kommuns rätt till gottgörelse gäller vad som föreskrivs i 14–15 §§ tryggandelagen.

§ 13 Likvidation

I fråga om likvidation gäller vad som stadgas i 19–21 §§ tryggandelagen.

§ 14 Stadgeändring

Ändring av stadgarna beslutas av styrelsen, dock att ändring avseende stiftelsens ändamål förutsätter iakttagande av bestämmelserna i 22 § tryggandelagen.

Stadgarna har fastställts med styrelsen för Uppsala läns Pensionsstiftelse den XX 20xx

.....

NN

.....

NN

.....

NN

.....

NN

Konsortieavtal

för kommuner som har del i Uppsala läns Pensionsstiftelse

Mellan nedan förtecknade kommuner och kommuner som senare ansluter sig till detta avtal har denna dag träffas följande konsortialavtal ("Konsortieavtalet" eller "Avtalet") om samverkan ("Konsortiet") i frågor rörande Uppsala läns Pensionsstiftelse nedan benämnd "Stiftelsen". Parterna i Konsortialavtalet benämns nedan gemensamt "Konsortiemedlem/ar".

Uppsala kommun orgnr xxx adress xxxx

Heby kommun

Håbo kommun

Knivsta Kommun

Tierps kommun

Älvkarleby kommun

Östhammars kommun

1. BAKGRUND M.M.

Konsortiemedlemmarna har fattat beslut om att bilda Uppsala läns Pensionsstiftelse, org.nr.xxxxxxx, och att avsätta medel till denna stiftelse. Stiftelsen är en gemensam pensionsstiftelse med förmögenhetsgemenskap dvs. sådan pensionsstiftelse där två eller flera kommuner har avsatt medel, som sammanslagits till en gemensam förmögenhetsmassa i vilken arbetsgivarna äger del i förhållande till sina förmögenhetstillskott efter avdrag för uttag.

Stiftelsens uteslutande ändamål att trygga utfästelser av ålders- och efterlevandepension, som givits av respektive kommun i Uppsala län som beviljats anslutning till stiftelsen – i fortsättningen benämnt arbetsgivaren – åt dess arbetstagare, tidigare arbetstagare eller deras efterlevande.

Anslutning till konsortiet har skett genom att envar av Konsortiemedlemmarna påtecknat ett originalexemplar av Avtalet. Avtalet förvaras hos Uppsala kommun.

Senare anslutning kan ske av ytterligare part genom undertecknande av en särskild anslutningshandling som skall förvaras tillsammans med originalexemplaret av detta Avtal.

Syftet med Konsortiet är att ge en komplettering till Stiftelselagen (1994:1220) och till lagen (1967:531) om tryggande av pensionsutfästelse m.m. (Tryggandelagen) regler om gemensamma pensionsstiftelser och skall vara ett forum för angelägenheter som rör Stiftelsen och därvid tillvarata Konsortiemedlemmarnas intressen. Konsortiets verksamhet bedrivs genom konsortiesammanträde.

En förutsättning för medlemskap är att Konsortiemedlem tryggar pension genom stiftelsen.

2. KONSORTIEMEDLEMS SKYLDIGHETER

Konsortiemedlem åtar sig att

a) för de pensionslöften Konsortiemedlem avser att trygga i Stiftelsen, avsätta nödvändiga medel till Stiftelsen, så att Konsortiemedlems andel av Stiftelsens förvaltade kapital motsvarar ifrågavarande andel av pensionsskulden och att b) i övrigt på bästa sätt verka för och följa bestämmelserna i detta Avtal. Konsortiemedlemmarna är överens om att Konsortiemedlem från tid till annan kan få avvika från ovanstående, t.ex. full fondering, om detta anses vara till fördel för Konsortiemedlemmen.

3. STYRELSEN I STIFTELSEN

Styrelsen för Stiftelsen skall enligt Stiftelsens stadgar bestå av lägst fyra och högst åtta ordinarie ledamöter med lika fördelning mellan ledamöter valda av Konsortiemedlemmarna ("Arbetsgivarledamöter") och ledamöter valda av de anställda som omfattas av Stiftelsen ("Arbetsagarledamöter").

Om styrelsesuppleanter nomineras skall dessa vara minst fyra och högst åtta stycken och nomineras i samma ordning och fördelning som gäller för ordinarie ledamöter.

Konsortiemedlemmarna är överens om att Arbetsgivarledamöter skall, efter beaktande av lämnat förslag av respektive Kommun väljas av konsortiemedlemmarna.

Arbetsagarledamöter väljs in i den ordning som framgår av Tryggandelagen.

4. KONSORTIESAMMANTRÄDE

Beslut inom Konsortiet fattas av konsortiesammanträde. Till konsortiesammanträde utser varje Konsortiemedlem en representant per påbörjad 100 000 invånare i medlemskommunen. Beslut vid konsortiesammanträde fattas med enkel majoritet och Konsortiet är beslutsfört endast om samtliga Konsortiemedlemmar representeras vid mötet. Vid lika röstetal gäller ordförandens röst.

Konsortiesammanträde skall äga rum minst en gång varje kalenderår senast under juni månad, varvid följande dagordning skall följas:

- a) Val av mötesordförande
- b) Val av protokollförare vid konsortiesammanträdet
- c) Val av två justeringsmän
- d) Prövning av om konsortiesammanträdet sammankallats i föreskriven ordning
- e) Övriga frågor

Kallelse till konsortiesammanträde skall ske genom Uppsala kommun. Kallelse med förslag till dagordning samt tid och plats skall sändas till Konsortiemedlem tidigast fyra och senast två veckor före konsortiesammanträde.

Konsortiemedlem kan när som helst påkalla ett konsortiesammanträde. Kallelse till konsortiesammanträde sker enligt ovanstående stycke. Vid alla konsortiesammanträden skall det föras protokoll, vilka skall föras i paragrafnummerordning. Protokoll skall justeras av minst två personer representerande olika Konsortiemedlemmar. Protokoll skall förvaras hos Uppsala kommun.

Skulle behov av firmateckning inom Konsortiet uppkomma, tecknas firman av konsortiedlemmarna i förening.

5. BESTÄMMELSER FÖR IN- OCH UTTRÄDE

Kommuner i Uppsala län som avsätter/har avsatt medel till Stiftelsen för tryggnad av pension skall med beaktande av nedan delta i Konsortiet. Inträde i Konsortiet beviljas enhälligt av Konsortiets medlemmar. Utträde kan endast beviljas Konsortiedlem, om denne ej längre har några pensionsutfästelser tryggade i pensionsstiftelsen eller då Konsortiedlems pensionsfond av annat skäl skall upplösas.

6. AVTALSTID OCH AVTALETS UPPHÖRANDE

Avtalet träder i kraft när det behörigen undertecknats av Konsortiedlemmarna eller från det att senare ansluten Konsortiedlem undertecknat särskild anslutningshandling. Konsortiedlem förbinder sig att följa bestämmelserna i detta Avtal så länge som denne tryggar medel i Stiftelsen.

Upphör Avtalet att gälla för Konsortiedlem är denne inte befriad från ansvar för brott mot Avtalet begångna före tidpunkten då Avtalet upphörde. Avtalet skall fortsätta äga giltighet mellan kvarvarande Konsortiedlemmar.

7. MEDDELANDEN

Uppsägning eller andra meddelanden skall ske genom bud eller rekommenderat brev till Konsortiedlemmarna. Meddelandet skall anses ha kommit mottagaren tillhanda

- a) om det avlämnats med bud: vid överlämnandet; och
- b) om det skickats med rekommenderat brev: tre dagar efter avlämnande för postbefordran.

8. ÄNDRINGAR

Ändringar av och tillägg till Avtalet skall, för att vara bindande, vara skriftligen avfattade och undertecknade av Konsortiedlemmarna.

9. FULLSTÄNDIG REGLERING

Avtalet med dess bilaga/bilagor utgör Konsortiedlemmarnas fullständiga reglering av alla frågor som Avtalet berör. Alla skriftliga eller muntliga åtaganden och utfästelser som föregått Avtalet ersätts av innehållet i Avtalet.

10. ÄNDRADE FÖRHÅLLANDEN

Om förutsättningarna för Avtalet i väsentlig mån skulle ändras eller Avtalet till följd av ändring i lag eller annan omständighet utom Konsortiedlemmarnas kontroll inte skulle kunna tillämpas i enlighet med Konsortiedlemmarnas intentioner, skall på begäran av endera Konsortiedlem förhandlingar inledas i syfte att anpassa Avtalet till de ändrade förhållanden som då råder.

11. TVISTFÖRFARANDE

Twist rörande tolkningen eller tillämpningen av detta avtal liksom tvister härledande ur detta avtal ska avgöras av Uppsala tingsrätt.

Uppsala den xx månad 2012

Detta Avtal har träffats dag som ovan och har upprättats i ett original.
Varje konsortiemedlem har erhållit en kopia.

NN Kommun
NN Kommun

Förslag på Placeringsriktlinjer

Uppsala Läns pensionsstiftelse

1.	INTRODUKTION	5
1.1.	Bakgrund till Kommunernas pensionsstiftelse - "Stiftelsen"	5
1.2.	Målsättning för placeringsverksamheten i Stiftelsen	5
1.3.	Syftet med Placeringsriktlinjerna	5
1.4.	Uppdatering av placeringsriktlinjerna	6
2.	PLACERINGSREGLER	7
2.1.	Övergripande om placeringsverksamheten.	7
2.1.1.	Tillåtna tillgångslag	7
2.1.2.	Strategisk tillgångsallokering	9
2.1.3.	Beräkning av portföljens värde samt över- och undervärden av limit	9
2.1.4.	Motparter	10
2.1.5.	Förvar	10
2.2.	Taktisk tillgångsfördelning	10
2.2.1.	Förvaltningsstruktur	10
2.2.2.	Krav på följsamhet till den strategiska tillgångsfördelningen	10
2.2.3.	Regler för finansiering av gottgörelse	10
2.3.	Val av värdepapper	11
2.3.1.	Enhandsengagemang för stiftelsens förmögenhet	11
2.3.2.	Belåning	11
2.4.	Räntebärande värdepapper	11
2.5.	Aktier och aktierelaterade instrument	12
2.6.	Alternativa placeringar	12
2.7.	Likvida medel	12
2.8.	Värdepappersfonder	12
2.9.	Derivatinstrument och värdepapperslån	12

2.9.1.	Optioner och andra derivatprodukter.	12
2.9.2.	Värdepapperslån	12
3.	RISKHANTERING	13
3.1.	Marknadsrisken	13
3.2.	Likviditetsrisken	13
3.3.	Motpartsrisken	13
3.4.	Mäta placeringsrisker	13
3.5.	Limit och gränsvärdeskontroll	14
4.	ORGANISATION OCH ANSVARFÖRDELNING	15
4.	Schematisk bild över organisation, ansvarsfördelning och rapportering	15
4.1.	Styrelsens ansvar	15
4.2.	Placeringsrådets (tillsvidare Styrelsens) ansvar	15
5.	FAKTA OCH PROGNOSE OM KOMMUNERNAS PENSIONSSSTIFTELSE	16
5.1.	Adress och organisationsnummer	16
5.2.	Styrelse och sekreterare	16
5.3.	Revisorer	16
5.4.	Räkenskapsår	16
5.5.	Totala tillgångar	16
5.6.	Tillsyn	16
6.	SELEKTIONS- OCH AVVECKLINGSKRITERIER FÖR FÖRVALTARE	17
6.1.	Extern förvaltares behörighet	17
6.2.	Formella handlingar	17
6.3.	Andel av extern kapitalförvaltares förvaltade kapital	17
6.4.	Urvalskriterier	17
6.5.	Förvaltarens åtaganden	17
6.6.	Avveckling av förvaltare och fonder	18

7.	RAPPORTERING OCH UPPFÖLJNING	19
7.1.	Rapportering	19
7.1.1.	Rapporteringens syfte	19
7.1.2.	Ansvar	19
7.1.3.	Månadsrapport	19
7.1.4.	Kvartalsrapport	19
7.2.	Uppföljning	19
7.2.1.	Uppföljningens syfte	19
7.3.	Jämförelseindex	20
8.	DEFINITIONER AV VANLIGT FÖREKOMMANDE TERMER	21
9.	PLACERINGSRIKTLINJERNAS FASTSTÄLLANDE	24
10.	APPENDIX	25

1. INTRODUKTION

1.1. Bakgrund till Uppsala Läns pensionsstiftelse - "Stiftelsen"

Kommunerna i Uppsala Län "Kommunerna" har beslutat att gemensamt trygga pensionsåtaganden i Uppsala Läns pensionsstiftelse – "Stiftelsen". Stiftelsen är en förmögenhetsgemensam pensionsstiftelse för arbetsgivare inom kommunerna i Uppsala Län och har i uppdrag från Kommunerna att förvalta Kommunernas pensionsmedel.

Kommunerna har som arbetsgivare lämnat kapitalvärdebestämda temporära eller livsvariga ålders- och/eller efterlevandepensioner. Dessa pensionslöften har tryggats i Stiftelsen. Stiftelseförmögenheten som överstiger stiftelsens pensionsreserv kan användas till nya pensionslöften från arbetsgivaren eller hämtas som gottgörelse för andra pensionskostnader som arbetsgivaren har.

1.2. Målsättning för placeringsverksamheten i Stiftelsen

Målet för placeringsverksamheten i Stiftelsen är att uppnå en avkastning efter förvaltningsavgifter på tillgångarna som långsiktigt genererar en återbäring som motsvarar arbetsgivarens pensionskostnader. Stiftelsen utgör en pant för pensionsutfästelser och ska vid en eventuell konkurs likvideras för att kunna teckna försäkring för de pensionsberättigade.

Stiftelsens placeringar skall långsiktigt kunna skapa en avkastning som överstiger de årliga pensionsutbetalningarna och ger möjlighet för Kommunerna som arbetsgivare att erhålla gottgörelse. Styrelsens uppfattning är att detta motsvarar ett långsiktigt årligt avkastningskrav definierat som Kalkylränta + inflationstakt, $f_n \text{ XX\%} + \text{XX\%}$. Styrelsen kommer i sin förvaltning tillse att Stiftelsens placeringar är omsättningsbara för att skapa ett likviditetsmässigt gott utgångsläge varje år. Det är Styrelsens uppfattning att en balanserad portfölj med ett betydande inslag av reala tillgångar krävs för att nå totalavkastningsmålen med en kontrollerad risknivå, mätt som årlig standardavvikelse under 10 %.

Målsättningen med placeringsverksamheten är följande;

1. Att det placerade kapitalets tillväxt på lång sikt ska möta pensionskostnadernas utveckling
2. Att skapa ett årligt likviditetstillskott för att möta möjligheten till gottgörelser
3. Att kontrollera riskerna i placeringsverksamheten så att den förväntade avkastning uppnås med stor sannolikhet

1.3. Syftet med Placeringsriktlinjerna

För att säkerställa att den långsiktiga och kortsiktiga målsättningen för placeringsverksamheten uppnås inom ramen för den risktolerans som accepteras, har Styrelsen för Stiftelsen utfärdat dessa Placeringsriktlinjer. Placeringsriktlinjerna fungerar som en vägledning i det dagliga arbetet för de personer, inom och eventuellt utanför Stiftelsen, som arbetar med portföljen.

Syftet med placeringsriktlinjerna är att beskriva ett regelverk som ska gälla för Stiftelsens kapitalförvaltning och att ge Styrelsen interna, såväl som externa, riktlinjer för placeringsverksamhetens;

- tillgångsfördelning,
- ansvarsorganisation,
- riskuppföljning
- rapportering.

1.4. Uppdatering av placeringsriktlinjerna

Stiftelsens placeringsriktlinjer ska löpande hållas uppdaterad, med hänsyn till aktuella förhållanden inom Stiftelsen samt beaktande av utvecklingen på de finansiella marknaderna.

Placeringsriktlinjerna ska varje år i samband med styrelsens undertecknande av årsredovisningen fastställas av Stiftelsens styrelse. I samband med undertecknandet av årsredovisningen undertecknas även placeringsriktlinjerna.

Eventuella förändringar meddelas Finansinspektionen.

2. PLACERINGSREGLER

Stiftelsens styrelse är ansvarig för förvaltningens resultat och dess inriktning. De av statsmakterna beslutade formella ramarna för placeringsverksamheten finns angivna i;

- Lagen om tryggnad av pensionsutfästelse m.m. (1967:531) och de hänvisningar som i den lagen görs till

Styrande för dessa placeringsriktlinjer är också;

- stadgarna för Kommunernas pensionsstiftelse

Placeringarna skall karaktäriseras av bevarande av det reala kapitalvärdet, långsiktighet och möjlighet att årligen erhålla gottgörelse genom löpande avkastning.

2.1. Övergripande om placeringsverksamheten

Regler för placeringsverksamheten kan delas upp i fyra avsnitt:

1. **Tillgångsslag** som Stiftelsen får nyttja i sin placeringsverksamhet
2. **Strategisk tillgångsfördelning**, ger de övergripande riktlinjerna, bl a normalposition i den långsiktiga tillgångsfördelningen, index och limiter för max- och minposition
3. **Taktisk tillgångsfördelning**, syftar till att visa vilken förvaltningsstruktur som gäller och styr förvaltningens avvikelser från den strategiska normalpositionen, vilka principer som gäller vid beräkning av portföljens värde samt eventuella krav på rebalansering.
4. **Val av värdepapper**, och vilka limiter som gäller vid placering i enskilda värdepapper eller värdepappersfonder.

2.1.1. Tillåtna tillgångsslag

Portföljens medel får placeras i följande tillgångsslag

1. Räntebärande värdepapper såsom penningmarknadsinstrument, nominella obligationer, realränteobligationer, återlån, värdepappersfonder, FRN (löpande skuldebrev med rörlig ränta).
2. Svenska noterade aktier och aktierelaterade instrument, värdepappersfonder, konvertibla skuldebrev, teckningsrätter.
3. Utländska noterade aktier och aktierelaterade instrument såsom värdepappersfonder
4. Utländska räntebärande värdepapper såsom penningmarknadsinstrument, nominella obligationer, realränteobligationer, värdepappersfonder, FRN(löpande skuldebrev med rörlig ränta).
5. Alternativa tillgångsklasser, så som fastigheter, private equity investeringar, hedgefonder, råvaror. Motpartsrisken måste beaktas enligt p 2.1.4 samt p 2.4.
6. Börshandlade indexfonder, s k Exchange Traded Funds och strukturerade produkter. Motpartsrisken måste beaktas enligt p 2.1.4 samt p 2.4.

7. Derivatinstrument och terminskontrakt som är standardiserade och föremål för clearing
8. Likvida medel i svensk och utländsk valuta.

Allmänt gäller att Stiftelsens medel ska förvaltas så att det långsiktiga avkastningskravet uppnås med så låg volatilitet som möjligt. Stiftelsens kapitalförvaltning ska syfta till att långsiktigt värdesäkra pensionsåtagandena i kommunen, varför stor vikt ska läggas vid förvaltningsstrategier som;

- värdesäkrar kapitalet långsiktigt,
- riskminimerar det kortsiktiga årliga avkastningsmålet om Kalkylränta+inflationstakt .
- beaktar hög likviditet och kostnadseffektivitet i den sammantagna förmögenhetsförvaltningen

Vid placering i utländska räntebärande statsobligationer och dito växlar samt utländska likvida medel skall valutarisken beaktas för att undvika valutakursförluster. Vid placering i utländska tillgångar för den sammanlagda exponeringen i utländsk valuta inte utgöra mer än 20 procent av portföljens marknadsvärde. Portföljens valutarisk får till 80 procent utgöras av antingen USD, EUR, JPY, CHF, GBP, NOK samt DKK

2.1.2. Strategisk tillgångsallokering

Procenttalen i följande tabell anger lägsta och högsta andel, som respektive tillgångsslag vid varje tidpunkt ska respektive få utgöra av Stiftelsens totala marknadsvärde. I tabellen framgår även den av styrelsen beslutade långsiktiga strategiska fördelningen mellan tillgångsslagen som benämns "Normal".

Tillgångsslag	Normalvikt (andel i referensportföljen)	Avvikelseintervall Min %	Max %
Räntebärande värdepapper	60	20	100
Löptid max 1 år	10	5	100
Löptid max 15 år	40	0	90
Övriga räntebärande tillgångar, non investment grade	5	0	35
Övriga räntebärande tillgångar, tillväxtmarknadsobligationer	5	0	15
Noterade aktier och aktieindexexponering	25	0	50
Noterade svenska aktier och aktieindexexponering	15	0	40
Noterade utländska aktier och aktieindexexponering	10	0	35
Alternativa placeringar	15	0	30
Hedge fonder	15	0	25
Fastigheter	0	0	10
Private Equity	0	0	10
Råvaror	0	0	10

Kommentar till tabellen ovan:

Den totala andelen räntebärande värdepapper kan totalt variera mellan 25 och 100 procent av stiftelsens förmögenhet.

Den genomsnittliga Durationen kan variera mellan 30 dagar till 5 år.

I de fall strukturerade produkter genom sin konstruktion garanterar insatt kapital samt eftersträvar en deltagandegrad om 100 % och i övrigt bedöms ge stiftelsen den förväntade avkastningen enligt p 1.2, är det Styrelsens uppfattning att dessa kan klassificeras som räntebärande instrument.

Placeringar i de alternativa tillgångsklasser ska ske med beaktande av likviditetsaspekten. Placeringarna ska karaktäriseras av god likviditet och med en väl fungerande andrahandsmarknad. Det är Styrelsens uppfattning att detta kan likställas med månatlig likviditet för fonder och fungerande daglig handel i strukturerade produkter.

Väljer Styrelsen att inom ramen för "Alternativa placeringar" investera i aktiestrategier som till sin karaktär är så kallade "Equity Long/Short", skall den andelen reducera motsvarande utrymmet inom "Noterade aktier och aktieindexexponering"

2.1.3. Beräkning av portföljens värde samt över- och undervärden av limit

Vid beräkning av portföljens värde och limit, ska portföljens tillgångar värderas med ledning av gällande marknadsvärde. Om marknadsvärde saknas får Stiftelsen på objektiv grund fastställa värdet. Detta kan ske genom värderingsinstituts försorg.

Om limit överskrids ska tillgångar avyttras i motsvarande mån så snart det lämpligen kan ske, varvid skälig hänsyn ska tas till den risk som överskridandet innebär för portföljen som helhet. Motsvarande gäller om limit

underskrids, varvid tillgångar anskaffas så snart det lämpligen kan ske. Vidare ska över- respektive underskriftdet rapporteras till närmast högre instans (se p.4), med beskrivning av orsaken samt förslag till åtgärd.

2.1.4. Motparter

Godkända motparter vid transaktioner med portföljens tillgångar är

1. värdepappersinstitut som har finansinspektionens tillstånd för handel med finansiella instrument för kundens räkning, enligt 2kap 1§ lagen (2007:528) om värdepappersmarknaden.
2. utländska institutioner som har tillstånd liknande det som anges i punkt 1 och som står under tillsyn av myndighet eller annat behörigt organ.

Transaktioner ska ske enligt principen betalning mot leverans. Undantag från denna princip är tillåten vid tillfällen då det normala förfarandet är ett annat, exempelvis vid nyemissioner.

2.1.5. Förvar

Portföljens tillgångar ska förvaras hos

1. värdepappersinstitut, som har finansinspektionens tillstånd att ta emot värdepapper för förvaring, enligt 2kap 2 § lagen (2007:528) om värdepappersmarknaden
2. utländska institutioner som har tillstånd liknande det som anges i punkt 1 och som står under tillsyn av myndighet eller annat behörigt organ.

2.2. Taktisk tillgångsfördelning

2.2.1. Förvaltningsstruktur

Styrelsen har tillsvidare beslutat om följande förvaltningsstruktur:

Stiftelsens förmögenhet ska förvaltas av styrelsen som till stöd för sitt förvaltningsuppdrag har ett Placeringsråd. Förmögenheten förvaltas som en sammanhållen portfölj. Styrelsen äger rätt att ändra strukturen.

Portföljens alternativa placeringar kan förvaltas som specialistmandat, d v s delportföljer med flera olika tillgångsslag för att diversifiera riskerna över olika marknader och instrument.

2.2.2. Krav på följsamhet till den strategiska tillgångsfördelningen

Styrelsen har för sin förvaltning att följa de taktiska allokeringsramar som skall gälla för respektive mandat och period i särskilda riktlinjer. (se bilaga)

2.2.3. Regler för finansiering av gottgörelse

Det normala förfarandet vid uttag för att täcka stiftelsens utbetalningar är att finansiera dessa från den sk löpande avkastningen. Utöver detta skall avyttringen främst ske proportionellt mot övriga tillgångar.

2.3. Val av värdepapper

2.3.1. Enhandsengagemang för stiftelsens förmögenhet

Finansiella tillgångar hänförliga till en enskild emittent, eller emittenter inom samma koncern, får utgöra maximalt 10 procent av stiftelsens förmögenhet. Undantag från denna huvudregel avser;

1. Återlån till Kommunerna.
2. Certifikat eller motsvarande reversfordringar utgivna av Kommunerna.
3. Obligationer emitterade av svenska staten som får utgöra 100 procent av de räntebärande tillgångarna.

I övrigt gäller nedanstående begränsningar

Tillgångsslag	Normalvikt (andel i referensportföljen)	Avvikelseintervall	
		Min %	Max %
Kreditrating per emittentkategori			
AAA/Aaa - A-/A3	15%	5%	100%
BBB+/Baa1 - BBB-/Baa3	40%	5%	90%
BB+/Ba1 - B-/B3	5%	0	10%
Exponering per motpart, andel av totalportfölj			
	Max %		
AAA/Aaa - A-/A3	10%		
BBB+/Baa1 - BBB-/Baa3	5%		
BB+/Ba1 - B-/B3	5%		

2.3.2. Belåning

Stiftelsens tillgångar får ej belånas annat än vid sådan tillfällig belåning som kan uppkomma på grund av gällande likvidschema.

2.4. Räntebärande värdepapper

Kreditrisk definieras som risken att utfärdaren av ett finansiellt kontrakt inte fullgör sina förpliktelser, som att inte betala tillbaka nominellt belopp vid kontraktets förfall. För att bedöma graden av kreditvärdighet hos emittenter och motparter tillämpas Standard & Poor's och/eller Moody's ratingklassificering.

I förvaltningen skall Stiftelsen eftersträva en effektiv riskspridning, till exempel genom att placera i många olika emittenter och i olika branscher, exempelvis genom placering i värdepappersfond.

Vid investering i enskilda värdepapper med kreditrisk anpassas investeringen till löptid med hänsyn till gällande och förväntad rating, lägst BBB-

Följande limiter gäller den räntebärande portföljen:

1. Vid investering i enskilt värdepapper med löptid överstigande ett år fordras en långfristig rating minst motsvarande BBB-/Baa3 (S&P och/eller Moody's).
2. Vid investering i enskilt värdepapper med löptid understigande ett år fordras kortfristig rating om minst motsvarande A3/P-3 (S&P och/eller Moody's).
3. Vid investering i väldiversifierad fond eller kreditportfölj, skall det kapitalvägda genomsnittliga kreditbetyget i fonden motsvara åtminstone B-/B3 (S&P och/eller Moody's).

2.5. Aktier och aktierelaterade instrument

De företag, i vars aktier och skuldebrev Stiftelsen investerar, skall bedriva sin verksamhet på ett långsiktigt och ansvarsfullt vis i enlighet med internationella lagar och konventioner samt med hänsyn till, och lika behandling av, individer, miljö, hälsa, demokratiska fri- och rättigheter. Investeringar skall därför undvikas i företag vars verksamhet till betydande del utgörs av vapentillverkning, spel, pornografi, alkohol och tobak.

Portföljens aktier ska vara noterade på en fondbörs. Dock får placeringar göras i värdepapper som inom ett år från emission avses bli börsnoterade.

2.6. Alternativa placeringar

Stiftelsen får förvärva andelar i s k alternativa placeringar direkt av emittent.

2.7. Likvida medel

Likvida medel definieras som medel på depåkonto, bankräkning och dagsinlåning. Övrig tidsbunden inlåning hänförs till tillgångsslaget räntebärande värdepapper vid beräkning av tillgångsslagens andelar enligt avsnitt 2.1.2.

2.8. Värdepappersfonder

Placering får ske i värdepappersfonder vars placeringsinriktning i allt väsentligt överensstämmer med bestämmelserna i dessa placeringsriktlinjer och som står under tillsyn av myndighet eller annat behörigt organ i EU-land.

Vid placering i värdepappersfond ska beaktas portföljens limiter om tillgångsslagens andelar i avsnitt 2.1.2. Vid placering i fond som investerar i olika tillgångsslag, s.k. blandad fond, ska fondens placeringar, enligt senast kända fördelning, fördelas på portföljens tillgångsslag.

Värdepappersfonds innehav av enskilda värdepapper ska ej sammanräknas med portföljens innehav enligt avsnitt 2.1.2

2.9. Derivatinstrument och värdepapperslån

2.9.1. Optioner och andra derivatprodukter

Styrelsen har gjort bedömningen att derivatinstrument får användas i Stiftelsens förvaltning. Syftet med att nyttja derivatinstrument i förvaltningen av Stiftelsens kapital skall minst 2 av nedanstående kriterier vara uppfyllda;

- a. Att reducera den övergripande risken mätt som standardavvikelse
- b. Att kapitalgarantera underliggande investeringens värde
- c. Att reducera Stiftelsens kostnader i jämförelse med motsvarande avista-position

2.9.2. Värdepapperslån

Värdepapperslån får nyttjas på stiftelsens innehav i depå. Styrelsen kräver att återtagande av utestående värdepappersfordringar kan ske inom 10 bankdagar . Motpartsrisken enligt p. 2.1.4 ska beaktas.

3. RISKHANTERING

Styrelsen identifierar tre huvudsakliga källor till risk:

3.1. Marknadsrisken

För att minimera negativ påverkan av marknadsrisken på stiftelsens kapital ska kapitalförvaltningen tillämpa principerna om matchning respektive diversifiering.

Matchningsprincipen innebär att portföljens tillgångar ska fördelas på ett sådant sätt att det är realistiskt att stiftelsens mål för kapitalförvaltning uppnås. Främst att beakta är kravet på real värdesäkring och direktavkastning under stiftelsens placeringshorisont.

Diversifieringsprincipen används för att fördela en portföljs placeringar inom och mellan olika tillgångsslag-/marknader i syfte att minska risken och/eller höja avkastningen i en portfölj.

3.2. Likviditetsrisken

Styrelsen har i dessa Placeringsriktlinjer tydligt betonat vikten av att de placeringar som genomförs i Stiftelsen genomgående ska karaktäriseras av god likviditet, i betydelsen omsättningsbar till låga transaktionskostnader under kort tid. På motsvarande sätt har Styrelsen vinnlagt sig om att i Placeringsriktlinjerna kräva en riskspridning genom att nyttja flera motparter och motparter med hög kvalitet och operationell säkerhet.

Styrelsen ska löpande eller vid behov, bedöma om Stiftelsens placeringar de motparter som nyttjas uppfyller ovanstående kriterier avseende god likviditet och operationell kvalitet.

Stiftelsen skall undvika att placera i tillgångar som utan normala transaktionskostnader kan avyttras inom 1 månad.

3.3. Motpartsrisken

Styrelsen söker placera stiftelsens kapital i värdepapper och investeringsprodukter från emittenter av mycket hög kreditrating. (se p 2.4) Stiftelsen strävar efter att som huvudprincip diversifiera motpartsriskerna över flera emittenter.

3.4. Mätning av placeringsrisker

Placeringsrisken utgörs av de sammantagna riskerna i 3.1, 3.2 samt 3.3.

Styrelsens ansvarar för att förvaltningen uppnår de förväntade resultaten på kort- och långsikt som den valda tillgångsfördelningen är avsedd att göra. Styrelsen ska därför säkerställa att Placeringsrådet förser styrelsen med portfölj- och avkastningsanalyser löpande, som belyser och tydliggör dessa risker. Utgångspunkten för resultatutvärderingen är den s k *moderna portföljteorin*, som tar fasta på att en investerare vid en vald risknivå alltid bör erhålla en given avkastning. En ökad risk mätt som standardavvikelse ska därför resultera i en högre förväntad avkastning. Avkastningen justerat för placeringsrisken benämns *Sharpe-kvot*. Styrelsen skall övergripande jämföra stiftelsens riskjusterade förvaltningsresultat med motsvarande riskjusterade resultat för stiftelsens referensindex med löpande 5 års data.

Styrelsen bör vidta åtgärder om portföljens Sharpe-kvot varaktigt avviker från referensindex, då avvikelserna indikerar strukturell "överavkastning" alternativt "underavkastning" ofta beroende på felaktig uppfattning om

den verkliga placeringsrisken.

Styrelsen skall för varje tillgångsklass alternativt mandat erhålla löpande en s k konsekvensanalys av den valda investeringsstrategin.

Styrelsen skall utse en oberoende part som aggregerat mäter och sammanställer konsekvensanalys för hela stiftelsens tillgångar. Styrelsens uppfattning är att detta bör ske årsvis.

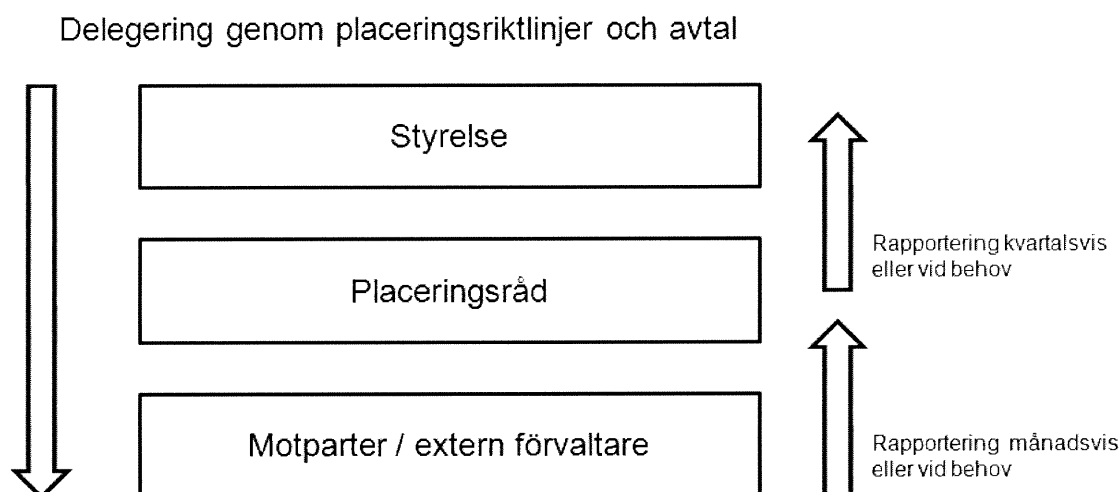
3.5. Limit och gränsvärdeskontroll

Styrelsens löpande uppföljning av de limiter och allokeringsrestriktioner som redovisas under p. 2.3 ska följas upp månadsvis genom Placeringsrådets försorg.

Vid eventuella avvikelser och överträdelser skall Placeringsrådet underrättas och överträdelsen åtgärdas i rimlig tid med minsta negativa konsekvens för stiftelsens förmögenhet.

4. ORGANISATION OCH ANSVARSFÖRDELNING

4. Schematisk bild över organisation, ansvarsfördelning och rapportering

4.1. Styrelsens ansvar

I samband med kapitalförvaltningsfrågor är det styrelsens ansvar att

1. förvaltningen sker i överensstämmelse med stiftelsens förordnande
2. fastställa placeringsriktlinjer
3. fastställa interna kontroller avseende avstämning och rapportering
4. besluta om upphandling av stiftelsens förmögenhetsförvaltning
5. besluta om att avveckla förvaltare, som inte uppfyller målen enligt avsnitt 5.6.
6. försäkra att likvida medel hålls tillgängliga för de utbetalningar som Stiftelsen ska göra

4.2. Placeringsrådets (tillsvidare Styrelsens) ansvar

Det är placeringsansvarigs ansvar att

1. finansiella avtal och transaktioner sker inom ramen för dessa placeringsriktlinjer
2. initiera och utarbeta förslag till uppdatering av placeringsriktlinjerna
3. föreslå val, eller i förekommande fall förändringar, av extern(a) förvaltare
4. företräda Stiftelsen gentemot extern motpart i löpande ärenden
5. rapportera om portföljens exponering i relation till de fastställda limiterna i dessa placeringsriktlinjer
6. löpande informera stiftelsens revisorer om verksamheten inom kapitalförvaltningen
7. delegera uppgifter till placeringsansvarig i Placeringsrådet

5. FAKTA OCH PROGNOSE OM KOMMUNERNAS PENSIONSSSTIFTELSE

5.1. Adress och organisationsnummer

Uppsala Läns pensionsstiftelse org nr
c/o Uppsala kommun
Kommunledningskontoret
753 75 Uppsala

5.2. Styrelse och sekreterare

Suppleanter

5.3. Revisorer

Utsedda av styrelsen

5.4. Räkenskapsår

Räkenskapsåret är kalenderår som slutar: 31:a december

5.5. Totala tillgångar

Marknadsvärde per 2012-

5.6. Tillsyn

Stiftelsen ska årligen senast den 1 april till Länsstyrelsen i Stockholms län och Finansinspektionen avge årsredovisning och konsekvensanalys.

6. SELEKTIONS- OCH AVVECKLINGSKRITERIER FÖR FÖRVALTARE

6.1. Extern förvaltares behörighet

Förvaltaren ska vara ett värdepappersinstitut som har finansinspektionens tillstånd för förvaltning av någon annans finansiella instrument, enligt 2kap 1§ lagen (2007:528) om värdepappersmarknaden, eller utländsk institution som har tillstånd liknande det som anges ovan och som står under tillsyn av myndighet eller annat behörigt organ.

6.2. Formella handlingar

Vid beslut av styrelsen att anlita extern förvaltare av hela eller delar av portföljens tillgångar ska sådant uppdrag grundas på skriftligt avtal.

6.3. Andel av extern kapitalförvaltares förvaltade kapital

Stiftelsens placering får inte utgöra mer än 10% av förvaltarens totala förvaltade kapital.

Vid placering i fonder får kapitalet inte utgöras med mer än 20% av fondens totala förvaltade kapital. I de fall fond utgörs av flera förvaltare ska de ursprungliga förvaltarens kapital avses.

6.4. Urvalskriterier

Vid upphandling av förvaltningstjänster ska urvalet minst omfatta X förvaltare för vardera uppdrag. Förvaltare anlitas i enlighet med att följande kriterier beaktas.

- Bedömning från Styrelsen att den anlitade förvaltaren med stor sannolikhet har möjlighet att uppnå stiftelsens avkastningsmål med den avsedda risknivån i detta dokument eller speciella placeringsriktlinjer för specialistmandat.
- Historisk prestanda av befintlig portfölj relativt andra placeringar med liknande placeringsinriktning. Prestanda i olika tidsperioder, riskjusterad avkastning samt konsistens över olika tidsperioder ska tas i beaktande. Jämförelse ska kunna ske med minst tre års historik, såvida styrelsen inte uttryckligen har beslutat att acceptera en kortare period.
- Organisation; ägarförhållanden och finansiell styrka
- Ansvarig förvaltares kompetens och erfarenhet
- Förvaltningsresurser inom det aktuella placeringsområdet
- Arbetssätt; investeringsfilosofi och investeringsmetodik
- Riskhantering och intern kontroll
- Administration och rapportering

6.5. Förvaltarens åtaganden

Förvaltaren ska åta sig att följa dessa placeringsriktlinjer.

6.6. Avveckling av förvaltare och fonder

I händelse av att förvaltaren under föregående treårsperiod har underskridit avkastningskraven eller överskridit risknivån ska förvaltaren sättas under särskild övervakning under den efterföljande tolv månadersperioden. Om förvaltarens avkastning eller risknivå även efter detta år inte uppfyller kraven ska beslut fattas av styrelsen huruvida förvaltaren framgent ska få förvalta en del av portföljen.

7. RAPPORTERING OCH UPPFÖLJNING

7.1. Rapportering

7.1.1. Rapporteringens syfte

Rapporteringens syfte är att informera om portföljens resultat och portföljens exponering i relation till fastställda limiter i dessa Placeringsriktlinjer.

7.1.2. Ansvar

Samtliga personer och parter delaktiga i arbetet med portföljen ska omedelbart rapportera om händelser som inte kan betraktas som normala i placeringsverksamheten till närmast högre instans enligt p.4.

7.1.3. Månadsrapport

Senast tio bankdagar efter månadens utgång ska förvaltarna rapportera till Placeringsrådet om portföljens

- a) avkastning under månaden och under året
- b) procentuella fördelningen på olika tillgångsslag
- c) innehav av värdepapper där respektive värdepapper redovisas med angivande av procentuell andel av det totala värdet för aktuellt tillgångsslag
- d) förändringar i innehavet av värdepapper under månaden
- e) genomsnittliga löptid och räntekänslighet för innehavet av räntebärande värdepapper
- f) eventuella avvikelser från placeringsreglerna i dessa placeringsriktlinjer, avvikelens orsak samt vidtagen åtgärd / förslag till åtgärd
- g) bokföringsunderlag i den mån det är överenskommet

7.1.4. Kvartalsrapport

Senast femton bankdagar efter kvartalets utgång ska placeringsansvarig rapportera till styrelsen punkterna a-f enligt avsnitt 7.1.3. Dessutom ska kvartalsrapporten innehålla uppgifter om portföljens

- a) prestation relativt index och likvärdiga konkurrenter
- b) riskjusterade nyckeltal (förutsatt > 12 månadsdata)
- c) ändrade förutsättningar att uppnå och bibehålla god avkastning
- d) konsekvensanalys och stresstest

7.2. Uppföljning

7.2.1. Uppföljningens syfte

Uppföljningens syfte är att löpande hålla sig informerad om portföljens resultat, förändringar i sammansättningen av tillgångar samt förändringar i risknivå.

Det är av yttersta vikt att alla parter är medvetna om att alla placeringar genomgår cykler, varför det kommer att finnas tidsperioder när placeringsmålet ej uppfylls eller när enskilda förvaltare misslyckas med att nå sina förväntade avkastningsmål. Förvaltaren har som mål att uppnå avkastningsmålet över en treårsperiod. En kortare tidsperiod skulle motsäga principen att förvaltare generellt sett ska ha chansen att kompensera för eventuella perioder med lägre avkastning.

7.3. Jämförelseindex

Tillgångsslag	Jämförelseindex	Andel, %
Räntebärande värdepapper	OMRX Bond	60
Aktier och aktierelaterade instrument	OMXS PRX	15
	MSCI World NDR SEK	10
Alternativa placeringar	OMRX T-Bill + 3%	15

Jämförelseindex skall förändras när styrelsen så bedömer lämpligt, mot bakgrund av väsentliga förändringar i tillgångsfördelningen. Målsättningen är att jämförelseindex på ett korrekt sätt skall spegla förvaltningens bästa alternativa placeringar och på ett så korrekt sätt som möjligt utgöra en referens och måttstock.

Jämförelseindex ska utgöra styrelsens måttstock för stiftelsens förvaltningsresultat. Jämförelseindex bör därför vara investeringsbart, för att spegla den bästa alternativa placeringssmöggheten.

OMRX Bond är ett brett obligationsindex bestående av svenska noterade stats- och bostadsobligationer. *OMRX Bond* inkluderar räntekuponger i beräkningen av värdeutvecklingen.

OMXS PRX är Stockholmsbörsens vanligaste aktiemarknadsindex för att mäta värdeutvecklingen inklusive utdelning i de största bolagen där inget bolags andel får överstiga 10 % av portföljens värde.

MSCI World NDR SEK är ett vanligt förekommande globalt aktieindex inklusive återinvesterade utdelningar med avdrag för 25 % schablonskatt. (*Net Dividend Return*) i svenska kronor.

OMRX T-Bill är svenska penningmarknadens korta statsväxelindex.

---

8. DEFINITIONER AV VANLIGT FÖREKOMMANDE TERMER

Derivatinstrument	Ett instrument vars värde baseras på och följer värdet på ett underliggande värdepapper, t ex statskuldväxlar eller aktier. Exempel på derivatinstrument är optioner och terminer.
Diskretionär förvaltning	Förvaltaren genomför transaktioner för kunds räkning i den utsträckning och med de begränsningar som fastställts i avtal och fullmakt.
Diversifiering	Fördelning av en portföljs placeringar inom och mellan olika tillgångslag/marknader i syfte att minska risken och/eller höja avkastningen i en portfölj.
Duration	Kan beskrivas som en obligations vägda genomsnittliga återstående löptid. Måttet beskriver obligationens räntekänslighet, dvs hur mycket priset på obligationen ändras när räntenivån ändras med en procentenhet. Durationen bestäms av obligationens och kupongernas återstående löptid, kupongernas storlek samt räntenivån. Durationen för en s.k. nollkupongsobligation är lika med dess löptid och för en kupongobligation längre än dess löptid.
Emittent	Utgivare av finansiella instrument.
ETF	Exchange Traded Funds, (sv. börshandlade fonder) Värdepapper som är föremål för löpande handel och prissättning likt en aktie eller räntepapper. Fondens värdeutveckling följer ett jämförelseindex och består av underliggande värdepapper i motsvarande proportionerliga andel som jämförelseindex. Kostnadsandelen i handel med ETF:s är låg och likviditeten mycket hög.
Exponering	Det värde, uttryckt i kronor eller i procent av den totala portföljen, som förändras p g a förändringar i kursen/räntan på ett värdepapper.
Finansiell tillgång	Tillgång som ger finansiell avkastning, såsom ränta, kupong, utdelning, o dyl Det finns två huvudtyper av finansiell tillgång; räntebärande tillgångar (obligationer, bankkonto), vars avkastning bara beror på valutaenheten, löptiden och kreditrisken. Riskbärande tillgångar (aktier, fastigheter) vars avkastning kommer från osäkra kassaflöden, såsom utdelningar, och osäker kapitalvinst, det vill säga prisökningar.
FRN – Floating rate notes	Ett skuldebrev, ofta i form av förlagslån med en räntejusteringsklausul. Räntan justeras i förhållande till exempelvis STIBOR med korta intervaller, vanligen 3 eller 6 månader. Eventuell marginal i förhållande till STIBOR är fast under lånets löptid.
Index	Mått på en marknads eller delmarknads värdeförändring, i syfte att utgöra ett referensvärde mot Stiftelsens förvaltningsresultat
Kalkylränta	Årlig ökningstakt av pensionskostnaden inklusive avkastningsskatt.

Likvida medel	Medel på bankräkning o dyl.
Likviditet	Mått på omfattningen av handeln, eller omsättningen, i ett instrument eller på en marknad. Även benämning för kassamedel.
Limit	Riskenivå som begränsar innehav av finansiella instrument.
Löpande avkastning	Kontant avkastning i form av ränteintäkter, kuponger, utdelningar och optionspremier
Löptid	Den tid som återstår till ett värdepapper förfaller till betalning.
Marknadsvärde	Värdet av en tillgång (eller en hel portfölj) till kapitalmarknadens rådande prisnivå.
Motpartsrisk	Risken att motpart, t ex fondkommissionär, inte fullföljer erhållna uppdrag på avsett sätt.
Obligation	Skuldebrev med löptid (ursprungligen) över ett år.
Option	Avtal som ger innehavaren rätten - men inte skyldigheten - att köpa (köption) eller sälja (säljoption) en viss tillgång till ett förutbestämt pris under en viss förutbestämd tidsperiod. Utfärdaren av optionen har skyldighet att sälja (köption) eller köpa (säljoption) tillgången.
Placeringshorisont	Den tidsperiod under vilken de förvaltade medlen ska vara investerade.
Portfölj	En förmögenhet som är placerad i olika tillgångar.
Rating	Av kreditvärderingsinstitut gjord bedömning av sannolikheten för att en skuld kommer att regleras på överenskommen tidpunkt.
Rebalansering	Portföljens olika tillgångar säljs av och köps till vid specifika tidpunkter för att tillgångsfördelningen ska återgå till normalvikterna
Reporänta	den ränta som marknadens banker kan låna eller placera till i Riksbanken på sju dagar. Förändringar i reporäntan får direkt effekt på marknadsräntorna och därför kallas den ofta styrränta. Ordet reporänta kommer av "repa", vilket är engelsk finansslang för <i>repurchasing agreement</i> , 'återköpsavtal'.
Ränterisk	Hur avkastningen på ett räntepapper påverkas av en förändring i marknadsräntan. Graden av ränterisk ökar med värdepapperets återstående löptid. Kan delas in i prisrisk och återinvesteringsrisk.
Sharpe-kvot	Relationen mellan den avkastning placeringen erhållit efter avdragen riskfria ränta relativt risken i placeringen uttryckt som årlig standard avvikelse. $S = \frac{R - R_f}{\sigma}$

Standardavvikelse

Ett statistiskt mått på hur stor spridningen är av ett visst antal utfall från medelvärdet.

$$\sigma = \sqrt{\text{Var}(X)}$$

STIBOR

Stockholm Interbank Offered Rate är en daglig referensränta som beräknas som ett genomsnitt av de räntor som banker ställer till varandra för utlåning i svenska kronor. STIBOR används som referens för räntesättning eller pris-sättning av derivatkontrakt. En ränta på ett lån kan exempelvis uttryckas som STIBOR T/N + 1% och kommer då följa STIBOR T/N-räntan med ett tillägg om en procentenhet. Noteringarna för STIBOR publiceras varje vardag kl 11:00. De viktigaste löptiderna för STIBOR är;

- T/N (Tomorrow/Next), alltså till nästa bankdag
- 3 månader (90 dagar)

Teckningsrätter

ett värdepapper som ger innehavaren rätt att teckna aktier vid en nyemission, d v s att innehavaren av teckningsrätterna erbjuds att köpa ett visst antal aktier i ett företag till ett givet pris på en given tidpunkt i framtiden

Terminskontrakt

Avtal med skyldigheten att köpa eller sälja en viss tillgång till ett förutbestämt pris vid en förutbestämd tidpunkt.

Tillgångsslag

Räntebärande värdepapper och aktier är exempel på två tillgångsslag.

Värdepapperslån

Avtal om lån av värdepapper antingen för en viss bestämd tid eller tills vidare mot ersättning. Låntagaren får fritt förfoga över värdepapperet.

9. PLACERINGSRIKTLINJERNAS FASTSTÄLLANDE

Dessa placeringsriktlinjer har fastställts vid styrelsens sammanträde den 2012-

---

10. APPENDIX

Kassaflödesprognos från KPA

PM OM PENSIONER, PENSIONSSKULD, TRYGGANDE AV PENSIONSÅTAGANDE SAMT PENSIONSMEDELSFÖRVALTNING

Inledning

Denna PM har tillkommit för att öka kunskapen kring de kommunala pensionssystemen. Med en ökad kunskap som grund ska PM:an ge underlag för hur Uppsala kommun ska hanteras sina pensionsåtagande både avseende kostnadsaspekten och den finansiella aspekten. De beslut som PM:an ska understödja är följande:

- hur ska de pengar som avsatts från resultaten 2006-2010 användas?
  - o Till del av ansvarsförbindelsen?
  - o Till del av den pensionsskuld som beror på de förmånsbestämda pensionerna?
- hur ska trygandet av pensionsskulden ske?
  - o Genom förvaltning i egen balansräkning?
  - o Genom inbetalning till en pensionsstiftelse?
  - o Genom inbetalning av premie till försäkringsbolag?
- om valet faller på egen förvaltning eller pensionsstiftelse, hur ska pengarna förvaltas?

Sammanfattning

Pension intjänas av medarbetare i takt med att de uppbär lön. Kommunen är garanterad för att pension betalas ut när pensionsrätten inanspråkats.

Pensionsrätten redovisades som 1997 som ett framtida åtagande vilket inte kostnadsfördes då den intjänades utan när den långt senare ska utbetalas. Detta benämnes att kommunen har en ansvarsförbindelse.

Den pensionsrätt som intjänas från 1998 kostnadsförs däremot och redovisas som skuld i balansräkningen. En del av den intjänade pensionen från 1998 är en sk individuell del vilken utbetalas fortlöpande till medarbetarna som har att anvisa en förvaltare för pengarna. Viss del av pensionen är dock förmånsbestämd och utbetalas först när medarbetaren går i pension. Denna del redovisas som en långsiktig skuld i kommunens balansräkning. En pensionsskuld förändras med det årliga intjänandet, utbetalningar till dem som gått i pension samt värdesäkring av den pensionsrätt som intjänats men ännu inte utbetalts. Värdesäkring sker med hjälp av en ränta samt uppräknings med prisbasbeloppet.

Utbetalningarna kopplade till ansvarsförbindelsen redovisas som en kostnad vilken ska finansieras inom varje års resultat. Denna utbetalning belastar även kommunens likviditet och ska därför ingå i den årliga likviditetsplaneringen.

Utbetalningarna på den förmånsbestämda pensionen är ingen kostnad då de utgör en amortering av tidigare redovisad skuld. De belastar dock kommunens likviditet och ska därför ingå i den årliga likviditetsplaneringen.

Uppsala kommun har satt av 567 mkr för pensioner. Detta belopp kan användas både för att möta ökningen av utbetalningen på ansvarsförbindelsen och att möta del av den finansiella kostnaden för den pensionsskuld som härrör från den förmånsbestämda pensionsrätten. Båda dessa kostnadsposter kan hanteras inom ramen för en pensionsstiftelse, genom fortsatt förvaltning i egen balansräkning eller genom köp av försäkring.

Inom Uppsala län har förts en diskussion om att bilda en gemensam pensionsstiftelse för att trygga del av de pensionsåtagande kommunerna har till sina medarbetare. Med tryggande menas att alla förpliktelser som avser den del av pensionen som tryggats inte längre belastar kommunen. För att kunna bilda en stiftelse inom länet är Uppsala kommuns medverka avgörande.

PM:an avslutas med ett förslag där:

- reserverade medel används både för ansvarsförbindelsen och den redovisade pensionskulden
- ett placeringsreglemente ska utarbetas.

1. Allmänt om pensionssystem i kommunal sektor

Pension intjänas i takt med att en medarbetare har anställning och uppbär lön. Till och med 1997 fanns ett pensionssystem som byggde på att intjänad pension inte kostnadsfördes utan kostnaden uppkommer istället när pensionsutbetalningarna sker. 1998 ersattes det gamla pensionsavtalet PA-KL av PFA-avtalet vilket i sin tur har ersatts av KAP-KL. Detta innebär att kommunens pensionsåtagande gentemot medarbetarna består av två delar - pensionsrätt intjänad tom 1997 respektive den som intjänas from 1998. Den nya delen from 1998 kostnadsförs i takt med att medarbetarna intjänar pensionsrätt och redovisas som en skuld till medarbetarna i balansräkningen (KAP-KL) medan den gamla redovisas som ansvarsförbindelse för pensioner (PA-KL). Tillsammans utgör dessa två delar kommunens totala pensionsåtagande.

I KAP-KL avtalet är större delen av intjänad pension avgiftsbestämd. Till avgiftsbaserad ålderspension betalar arbetsgivaren en pensionspremie på mellan 3,4 - 4,5 procent av årslön upp till 7,5 basbelopp. På lönedelar över den nivån är pensionspremien mellan 1,1 - 2,1 procent av årslönen. Vilken procentsats som gäller för en medarbetare styrs utifrån vilken avtalsområde personen tillhör. Hela avgiften avsätts till individuell del. Den anställde väljer själv hur den individuella delen ska placeras, i en traditionell försäkring eller i en fondförsäkring. Året efter att den individuella delen har intjänats betalar kommunen ut den individuella delen till den pensionsförvaltare och försäkringsform som den anställde valt. Det betyder att den skuld som redovisats på balansdagen för intjänad pensionsrätt till del regleras. Varför regleras inte hela skulden?

En anställd har för lönedelar över 7,5 prisbasbelopp även ett intjänande av sk förmånsbestämd pensionsrätt. I liket med den individuella delen så kostnadsför kommunen den förmånsbestämda pensionsrätten. Då den förmånsbestämda delen inte utbetalas till den anställde redovisar kommunen en skuld för denna pensionsrätt.

Intjänad pensionsrätt disponeras av den anställde, eller dennes anhörige om den pensionsberättigade avlider, enligt följande:

- pensionen kan tas ut tidigast från 61 år och senast från 67 år
- den intjänade pensionsrätten räknas varje år upp med inkomstbasbeloppets förändring fram tills pensionen ska betalas ut. När utbetalningen börjar, värdesäkras pensionen med prisbasbeloppet.
- efterlevandepension, ersättning betalas ut i upp till fem år
- barnpension, barn får ersättning fram till dess att de fyllt 18 år.

För att pensionssystemet ska klara av att finansiera pensionsutgifterna så måste risken för underskott i systemet tas bort. Därför finns en automatisk balansering, den så kallade bromsen, i pensionssystemet som ser till att utgifterna på lång sikt inte överstiger intäkterna. Om bromsen

slår in innebär det att pensionerna inte räknas upp med lika mycket som inkomsterna ökat under året innan.

2. Redovisning av pensionsåtagande

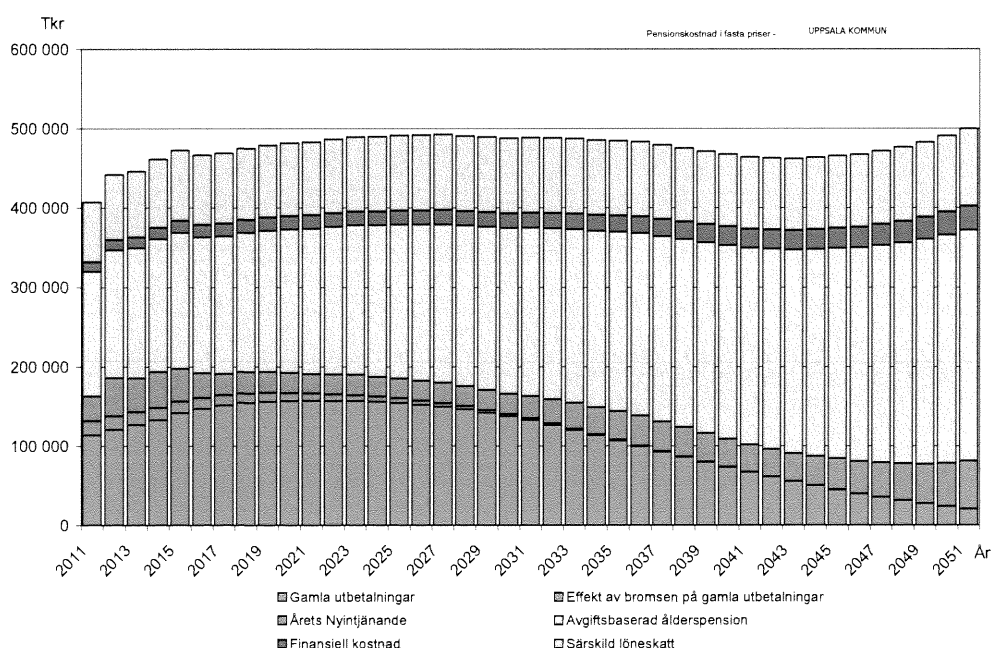
Redovisningen av pensionsförpliktelser regleras i den kommunala redovisningslagen. Kortfattat innebär den kommunala pensionsredovisningsmodellen (blandmodellen) att de pensionsrättigheter som personalen intjänat före år 1998 inte ska skuldredovisas i balansräkningen. Däremot ska utbetalningar av dessa pensioner redovisas som kostnader. Pensionsrättigheter som intjänats efter 1998 skuldredovisas dock och periodiseras efter vad som allmänt kan betraktas som redovisning enligt bokföringsmässiga grunder.

Pensionsförpliktelserna är synliga som:

- ansvarsförbindelse inom linjen i årsredovisningen (i enlighet med de gällande redovisningsreglerna) för de pensioner som följer PA-KL (intjänade tom 1997)
- skulder i balansräkningen för de pensioner som följer pensionsavtalet PFA (intjänade from 1998)

Enligt de prognoser för pensionsutbetalningar som de flesta kommuner har kommer de årliga utbetalningarna, avseende de pensioner som redovisas i form av ansvarsförbindelse, att öka successivt för att nå en kulmen runt 2017-2025. Detta beror på stora pensionsavgångar under de kommande åren och därmed ökat antal medarbetare som ska ha pension baserat på en rätt intjänad tom 1997.

I figuren nedan redovisas hur utbetalningarna kopplade till ansvarsförbindelsen och övriga pensionsförpliktelser ser ut för Uppsala kommun.

Hur ökningen av utbetalningarna slår i varje enskild kommun varierar och är beroende av åldersprofilen hos medarbetarna - desto högre medelåldern är hos medarbetarna desto tidigare kommer utbetalningarna. De kommande utbetalningarna kommer att medföra en påfrestning på likviditeten samtidigt som de tar ökat utrymme från kommunens resurser för verksamheterna eftersom de ska kostnadsföras vid utbetalningstillfället.

Bakgrunden till storleken på den pensionsskuld som redovisas i form av en ansvarsförbindelse är tre decenniers kraftig expansion av antalet anställda samt att pensionsskulden har byggts upp utifrån ett förmånsbestämt system. I detta förmånsbestämda system har ingen avsättning gjorts varken hos arbetsgivaren eller hos arbetstagaren.

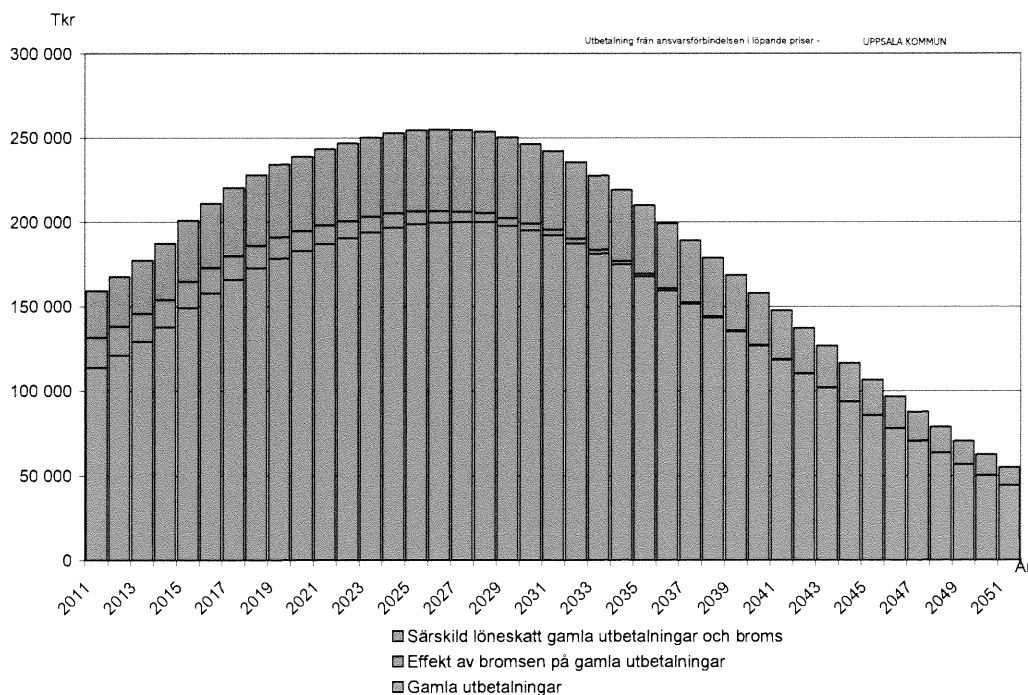
Vår uppgift är nu att hitta ett sätt att hantera dels ansvarsförbindelse dels den redovisade pensionsskuld. Utgångspunkten därvid är att hitta förslag som gör att såväl den likviditetsmässiga som kostnadsmissiga påfrestningen jämnas ut över tid och generationer. Det innebär att nuvarande generationer, som mottagit service från kommunen under intjänande åren, måste bära så stor del som möjligt av detta pensionsintjänande. Om detta inte sker får kommande generationer bära både de pensionskostnader som årligen uppstår vid intjänande och det intjänande som skedde fram tom 1997.

3. Uppsala kommuns aktuella pensionsåtagande

3.1 Ansvarsförbindelsen storlek samt prognos över de årliga betalningarna

Ansvarsförbindelsen är per den 31 december 2010 nära fyra miljarder kronor. I beloppet ingår även den särskilda löneskatt som ska betalas på varje utbetalning av pension. Löneskatten uppgår för närvarande till 24,26 procent av pensionsbeloppen.

I nedanstående bild redovisas den senaste prognosen över hur utbetalningarna kopplade till ansvarsförbindelsen ökar:

Varje år sker utbetalningar baserat på den pensionsrätt som intjänats tom 1997 den s.k. ansvarsförbindelsen. Dessa utbetalningar var för 2010 nära 137 mnkr inkl den särskilda löneskatten. Betalningarna prognostiseras öka till 161 mnkr för 2011, 172 mnkr för 2012 respektive 183 mnkr för 2013. Dessa utbetalningar kostnadsförs och ska därmed finansieras av respektive års intäkter, läs skatteintäkter. Ökningen av utbetalningar beräknas öka i takt med att fler medarbetare som intjänat pensionsrätt fram tom 1997 går i pension.

3.2 Pensionsskuld i balansräkningen

Utöver ansvarsförbindelsen byggs en ny skuld upp genom det förmånsbestämda pensionsintjänande som sker successivt. Denna skuld uppgick till 454 mnkr per den 31 december 2010 och beräknas öka med ca 50 mnkr per år. Genom att åtagandet redovisas som en årlig kostnad kommer de framtida utbetalningarna att bli en fråga om att ha likviditet för att klara utbetalningarna. När utbetalningarna på ansvarsförbindelsen är på väg att minska kommer betalningarna för den förmånsbestämda pensionen att öka.

3.3 Reservering för att möta ansvarsförbindelsen

Uppsala kommun har under ett antal år gjort avsättningar från de positiva resultat som kommunen redovisat för att skapa ett kapital som kan möta del av de framtida betalningarna på ansvarsförbindelsen. Dessa avsättningar är tagna på resultatet vilket innebär att del av de framtida betalningarna inte kommer att ses som kostnader utan endast utbetalningar. Denna teknik säkerställer att nuvarande generationer inte skjuter kostnader på kommande.

Tom 2010 har avsatts 567 mnkr vilka reserverats för att möta kommande betalningar av pensioner. Av detta belopp var 252 mnkr placerade i form av stats- respektive bostadsobligationer medan resterande 315 mnkr har återlånats och därmed ingår i kommunens rörelsekapital. Detta kapital ingår i de pengar som finansierar kommunens investeringar.

3.4 Hur mycket behöver avsättas?

Denna fråga kräver ett beräkningsunderlag där betalningarna på ansvarsförbindelsen är en del och nivån på vilken årlig kostnad som ska tas av respektive års skatteintäkter och hur mycket som ska täckas av reserverade pengar. Ett sådant underlag har presenterats av kommunens pensionsförvaltare KPA.

Om vi accepterar dagens nivå på kostnaden och håller dess andel av de årliga skatteintäkterna konstant erfordras ett kapital på ca 200 mnkr. Idag har det reserverats betydligt mer än detta belopp vilket ger möjlighet att antingen minska de årliga kostnaderna som beror på ansvarsförbindelsen eller att reservera del av pengarna till att möta den finansiella kostnaden på den pensionsskuld som kommer från intjänade förmånsbestämda pensioner.

4. Beskrivning av hur pensionsåtagandet kan tryggas

Här följer en beskrivning av fördelar och nackdelar med olika alternativ att skapa medel för att "matcha" en kommuns pensionsförpliktelser, ett sk tryggande. Inom pensionsförvaltning är det viktigt att använda sig av den sk. "matchningsprincipen" som sätter placeringarna i relation till de risker som finns i pensionsåtagandet.

Syftet är att förebygga den ekonomiska påfrestningen som de kommande åren kan innebära. Många kommuner har redan i någon form satt av medel för detta men långt ifrån alla och långt ifrån de belopp som svarar mot skulden och ansvarsförbindelsen. Andra har tecknat försäkring för vissa delar av sitt pensionsåtagande.

4.1 Tryggande genom reservering i egen balansräkning

Innebär att en kommun i den egna balansräkningen skapar ett kapital som avses användas för att möta framtida pensionskostnader. Kapitalet kan placeras externt eller återlånas till verksamheten för att vara del i kommunens finansieringslösningar. Återlån är en form av placering som ska generera ränta till det reserverade kapitalet.

Hur placeringarna ska göras är beroende på den placeringshorisont som finns samt den risk som accepteras. Dessas två faktorer styrs av hur den skuld ser ut som placeringen ska möta och hur skulden förändras.

I det följande görs en kortfattad beskrivning av de för- och nackdelar som finns med att reservera pengar i egen balansräkning.

Fördelar:

- Tillgångarna eller den avkastning de ger belastas inte med någon form av skatt
- Tillgångarna belastas inte av någon annan organisations administrativa kostnader eller vinstkrav
- Kommunen har egen och suverän kontroll över tillgångarna och placeringen av dessa
- Löneskatt betalas först när pensionsbeloppen betalas ut

Nackdelar:

- Kommunen måste besitta viss kompetens för att styra förvaltningen av tillgångarna även om själva den löpande förvaltningen lämnas ut till en extern kapitalförvaltare
- Medlen är inte inlåsta, dvs. säkrade för tid och evighet till pensioner. Tillgångarna kan i framtiden, efter politiskt beslut, omdisponeras till andra ändamål.

Den sista punkten är den som oftast diskuteras när det gäller denna form av tryggande. Genom att tillgångarna finns i den egna balansräkningen kommer resultatet av förvaltningen, avkastningen, att redovisas som en del av kommunens resultat. Om det regelmässigt uppkommer plusresultat kan det uppstå en diskussion huruvida denna avkastning ska tillgodogöras pensionskapitalet eller

användas som en finansiering av kommunens löpande verksamhet. Utgångspunkten måste härvid alltid vara att den ska tillgodogöras det kapital som avsatts för att trygga de pensionsförpliktelser som kommunen har.

4.2 Tryggande genom försäkringslösning

Försäkringslösning innebär att kommunen för en bestämd del av sitt pensionsåtagande, vanligen en årskull av medarbetarna eller del därav, tecknar en försäkring hos ett pensionsbolag. Genom försäkringen överlåter kommunen sitt åtagande på försäkringsbolaget mot en premiebetalning. Kapitalet förvaltas sedan av försäkringsbolaget som en del i deras vanligen mycket omfattande kapitalförvaltning.

I det följande görs en kortfattad beskrivning av de för- och nackdelar som finns med att trygga åtagandet genom en försäkringslösning.

Fördelar:

- Hundraprocentig inlåsningsseffekt – avsatta medel kan bara användas till pensionsändamål
- Försäkringsbolaget kan i avtalet garantera avkastning (detta kan i sin tur begränsa bolagets placeringsmöjligheter och därmed avkastningspotential)
- Överskott från kapitalförvaltningen hos bolaget kan avsättas till överskottsfond avsedd för kommunen. Överskottsfonden kan disponeras av kommunen till en viss kostnad.

Nackdelar:

- Försäkringsbolaget betalar avkastningsskatt på försäkringskapitalet, denna skatt bär kommunen genom den ligger i premien
- Kommunen kan inte påverka kapitalplaceringen
- Löneskatt betalas ut det år premien ska betalas dvs före (ibland långt före) det att själva pensionen betalas ut
- Administration, omkostnader och avkastning/vinst för bolaget betalas via premien. Det innebär högre kostnader för kommunen än vid egen administration.

4.3 Tryggande genom avsättning till pensionsstiftelse

En stiftelse är en egen juridisk enhet avskild från dess stiftare, kommunen. Stiftelsen har endast ett ändamål och det är att trygga pensioner. Till stiftelsen betalar kommunen in ett kapital för att täcka ett givet pensionsåtagande. Stiftelsen förvaltar kapitalet utifrån den instruktion som stiftaren givit den. Från stiftelsen kan sedan kommunen begära sk gottgörelse för att täcka de pensionskostnader som kommunen har. Gottgörelse kan kommunen endast få om stiftelsens tillgångar är större än det pensionsåtagande som den ska trygga eller att det finns en avkastning det år när gottgörelse begärs.

I det följande görs en kortfattad beskrivning av de för- och nackdelar som finns med att avsätta pengar i en pensionsstiftelse.

Fördelar:

- Hundraprocentig inlåsningsseffekt – avsatta medel kan bara användas till pensionsändamål
- Stiftelsen bestämmer själv över kapitalförvaltning och placeringar utifrån det mandat som stiftaren givit stiftelsen
- Stiftaren, kommunen, har full insyn i stiftelsen verksamhet
- Administration och därmed kostnaderna kan hållas relativt låga jämfört med försäkringslösning

Nackdelar:

- Stiftelsen betalar avkastningsskatt på pensionskapitalet
- Administrationen och kostnaderna kan bli högre än vid en förvaltning i egen regi

- Löneskatt betalas ut när kommunen betalar in sitt kapital till stiftelsen

Inom Uppsala län har en diskussion förts mellan kommunerna om att bilda en gemensam pensionsstiftelse. En sådan stiftelse ska uteslutande användas för att trygga del av de pensionsåtagande som ingående kommuner har. Inom en stiftelse disponerar respektive kommun sin andel av stiftelsens kapital baserat på de inbetalningar som kommunen gjort. En förutsättning för att kunna bilda en stiftelse i länet är att Uppsala medverkar som en av bildarna då endast Uppsala har ett mer betydande kapital att sätta in i en stiftelse. Storleken på det kapital som stiftelsen förvaltar är viktigt för att kunna motivera de kostnader som finns kring stiftelsens administration. Med ett större kapital blir kostnaderna låga mätt som andel av stiftelsens kapital.

5. Förvaltning av pengar som reserveras för att möta ansvarsförbindelsen

För alternativet att tryggande löses genom försäkringsmodellen uppkommer inte frågan om hur kapitalet ska förvaltas då det sker inom försäkringsbolaget.

I de två övriga alternativen, egen balansräkning respektive pensionsstiftelse, måste kommunen ta ställning till hur förvaltningen ska göras. Ett sådant ställningstagande innehåller flera steg. Utgångspunkten för förvaltningen är en studie av den skuld som ska tryggas och hur den utvecklas och ska avvecklas. Hur mycket ökar pensionsåtagandet genom uppräknings och ränta? Förändras skulden och betalningarna på den genom att pensionskollektivet får en längre livslängd? När ska utbetalningarna ske? är frågor som styr förvaltningen av kapitalet.

Den studie som ligger till grund för hur kapitalet ska förvaltas kallas ALM-studie som beskrivs enligt följande hos andra AP-fonden:

”Asset Liability Modelling. Analysmodell för att fastställa fondens strategiska portfölj. Studien, som kontinuerligt revideras, syftar till att fastställa den optimala sammansättningen av fondens olika tillgångsslag, som bäst motsvarar fondens långsiktiga åtaganden gentemot det svenska pensionskollektivet. De bedömningar som ligger till grund för analysen ska ta hänsyn till såväl demografiska förändringar i samhället som den allmänna ekonomiska utvecklingen.”

En sådan studie måste göras före det att en placeringsportfölj sätts upp. Med denna studie som grund kan en strategisk allokering göras för en portfölj. Med det avses en beskrivning av vilka tillgångsslag som är lämpliga och inom vilka limiter dessa ska hållas.

Med en sådan studie kan placeringar göras som skapar en tillgångsportfölj som ska matcha den skuldportfölj som pensionsförpliktelserna utgör. I portföljen måste ske en kontinuerlig bevakning av hur olika tillgångsslag utvecklas och omplaceringar göras utifrån att sätta limiter inte innehålls eller att vissa tillgångsslag inte utvecklas som förväntat. Detta är en taktisk allokering av portföljen.

Oavsett om det handlar om en förvaltning i egen balansräkning eller genom en pensionsstiftelse måste beslut fattas om hur den strategiska och taktiska allokeringen ska se ut och skötas. För ett sådant uppdrag bör extern kompetens användas både avseende ALM-studierna och portföljförvaltningen. Själva förvaltningsuppdraget kan överlätas på annan part helt och hållet, diskretionärt, eller ske genom att extern part rådgiver kommunen om förvaltning.

Rekommendationer

Följande frågor ska det göras ett ställningstagande i:

- Hur mycket kapital ska reserveras för att möta de ökande betalningarna på ansvarsförbindelsen? För att kunna svara på frågan måste vi ta ställning till följande:
  - Nuvarande nominella betalningar ska ej öka?
  - Nuvarande reala betalningar ska ej öka?
  - Nuvarande betalning som andel av skatteintäkterna ska ej öka?

- Hur mycket kapital ska reserveras för att möta den finansiella kostnaden på den pensionskund som kommunen redovisar?
  - Den finansiella kostnaden är idag ca 25 mnkr årligen och ökar till nära 30 mnkr per år om fyra år

- Hur ska reserverat kapital förvaltas?
  - I egen balansräkning?
  - I en pensionsstiftelse? (endast aktuellt för alternativet där pengar reserveras för att möta den pensionskostnad som ansvarsförbindelsen medför)

- Hur ska det placeringsreglemente som gäller för kapitalförvaltning utformas?
  - Avvägning mellan tillgångslag
  - Risknivå baserad på risken i skuldportföljen

ORDLISTA

Balansräkning: är en uppställning av en organisations tillgångar och skulder vid ett givet tillfälle

Pensionsrätt: i takt med att en medarbetare arbetar i kommunen och får lön intjänar denne även en rätt till pension from 65 års ålder (avvikelser förekommer från 65 år), denna rätt brukar ses som uppskjuten lön

Särskild löneskatt: Särskild löneskatt på pensionskostnader påförs med 24,26 % på kostnaden för utfäst tjänstepension till anställda

Ansvarsförbindelse: pensionsrätt som intjänats tom 1997 har inte tagits upp av svenska kommuner som en skuld till medarbetarna trots att det de facto är så, den pensionsrätt som intjänats tom 1997 benämns istället för ansvarsförbindelse i den kommunala redovisningen

Pensionskund: summan av alla intjänade pensionsrätter from 1998 är kommunens pensionskund, redovisas som en skuld i balansräkningen

Efterlevandepension: Efterlevandepension är en del av det allmänna pensionssystemet. Efterlevande kan få efterlevandepension som ett ekonomiskt stöd. Den ska täcka en del av den försörjning som den avlidna bidrog med.

Förmånsbestämd pension: I en förmånsbestämd pension är du garanterad pension motsvarande en viss procent av din slutlön vid pensionsåldern.

Tryggande: en strategi för att på bästa sätt trygga pensionsutfästelsen till de anställda.

Försäkring: en finansiell riskspridning mellan ett större antal enheter, eller det affärsmässiga erbjudandet av skydd mot de finansiella aspekterna av risk.

Stiftelse: En stiftelse är en juridiskperson. En stiftelse har, till skillnad från föreningar och bolag, inga medlemmar och ingen ägare. Stiftelsen äger i princip sig själv. Stiftelsen förvaltar en ekonomisk förmögenhet, som en eller flera fysiska eller juridiska personer (stiftare) har avsatt för ett särskilt ändamål, vilket skall vara över en längre tid.

Bilaga 5

Skatteeffekter

Avkastningsskatt

Om pensionsutfästelserna ska tryggas via pensionsstiftelse tillkommer en kostnad i form av avkastningsskatt. Avkastningsskatt utgår med 15 procent på avkastningen. Avkastningen definieras som den genomsnittliga statslåneräntan under året före beskattningsåret multiplicerat med det kapital som finns i stiftelsen vid beskattningsårets ingång. Detta innebär att om den faktiska avkastningen är lägre än statslåneräntan blir skattesatsen högre än 15 procent på faktisk avkastning och om den faktiska avkastningen är högre blir skattesatsen lägre än 15 procent. Schablonmässigt kan avkastningsskatten beräknas uppgå till 0,6 procent av värdet på de placerade tillgångarna.

Vid tryggande i försäkringsbolag inbetalas avkastningsskatten av försäkringsbolaget.

Särskild löneskatt

Särskild löneskatt utgår med 24,26 procent på pensionskostnaderna. I de fall pensionskapitalet förvaltas direkt i kommuners och landstings balansräkningar betalas skatten när pensionerna betalas ut. Väljer man att istället trygga pensionerna i egen stiftelse eller med försäkring tas löneskatten ut redan vid betalning till stiftelsen eller försäkringsbolaget. Detta innebär en tidigareläggning av löneskatteinbetalningarna. Den tillväxt som sker i stiftelsen eller försäkringsbolaget på det avsatta kapitalet kommer däremot inte att bli föremål för särskild löneskatt. Underlaget för löneskatten som utgörs av den utbetalda pensionen får minska med det belopp som arbetsgivaren erhåller i gottgörelse.

Nackdelen med att betalning till stiftelse eller försäkringsbolag medför en tidigareläggning av löneskattebetalningen kan uppvägas av att löneskatt inte utgår på avkastningen. Är avkastningen hög kan det vara en fördel ur skattesynpunkt att betala löneskatten när avsättningen görs istället för när pensionen betalas ut. Det beror förstås på hur avkastningen utvecklas, något som är svårt att i förväg prognostisera. Vid samma avkastning i de alternativa lösningarna är löneskatten kostnadsneutral. Den särskilda löneskatten på pensionskostnader är därför inte avgörande för om kapitalet ska förvaltas direkt i balansräkningen eller via pensionsstiftelse eller försäkring.